

MACHT

prof. dr. Frank Koerselman

Wat is er toch aan de hand met de machtigen van deze wereld? Het lijkt wel alsof het hen steeds moeilijker valt zich vast te houden aan hun tronen. Sinds ze daar in de Arabische wereld vanaf gestoten worden, zouden we haast gaan denken dat dit een lokaal verschijnsel is - maar niets is minder waar. Nog niet zolang liggen ook in Europa de standbeelden van Franco en Lenin op de schroothoop te roesten. En wat te zeggen van al die Westerse presidenten en premiers, die meteen na hun verkiezing gaan duikelen in de 'polls'? Wat te denken van de eens bejubelde CEO's van banken op hun smadelijke aftocht? Houden we niet meer van de machtigen?

Macht is altijd in handen van twee partijen: de 'machthebber' en de 'machtgever'. Macht corrupteert beiden. Zelfverrijking en nepotisme ontstaan zonder tegenkracht vanzelf - niet alleen in exotische dictaturen, maar ook bij gewone woningbouwcorporaties. Dat machtnemers zich al snel een koning wanen, is geen verrassing (al zien we vaak niet dat het ook om de hoek gebeurt). Maar hoe graag juist de machthebbers

vazallen worden, onderschatten we vaak. De roes van de macht verleidt niet alleen clan-leden in de derde wereld, maar bij ons ook parlementariërs, commissarissen, leden van Raden van Toezicht. Macht verleidt kiezers zowel als klanten. Macht corrupteert namelijk niet alleen, macht infantiliseert. Volwassen worden wil niet zeggen, dat het kind in ons sterft.

Integendeel, juist onder druk laat het zich horen. Juist als we ons gekleineerd voelen, zoekt het kind in ons naar grootheid. En als het die bij zichzelf niet kan vinden, identificeert het zich met machtige 'vaders' of 'moeders'. Die wekken immers een illusie van onkwetsbaarheid, die kunnen in een kinderwereld vol verwarring richting en identiteit suggereren. Aan hen vertrouwen we ons maar al te graag toe. Maar kinderen zijn ook wispelturig en ondankbaar. Ze denken sterk zwart-wit; grijs is de kleur van ouderdom. Kinderen hebben moeite met teleurstelling. Ze keren zich af, zoeken iets anders. Dat geldt onverminderd voor het kind in de volwassene. Dat is de prijs die de machthebber ervoor betaalt, dat hij zijn machthebbers betovert met zijn mooie woorden. Betoverde volwassenen worden kinderen - tot ze teleurgesteld worden en hun de schellen van de ogen vallen. Psychologische wetten gelden niet alleen in dictaturen, maar ook in eigen huis en werk. Misschien kunnen we daar ons voordeel wel mee doen...

Frank Koerselman is psychiater en psychoanalyticus.

Zijn wetenschappelijke interesse heeft betrekking op technieken om de hersenen rechtstreeks te stimuleren (met bijvoorbeeld transcraniële magnetische stimulatie – TMS). Daarnaast deelt hij graag zijn fascinatie voor psychische processen, die ons dagelijks leven beïnvloeden zonder dat we ons dat goed realiseren: wat drijft ons in onze relatie met geliefden of collega's, met chefs of ondergeschikten?

frankkoerselman@speakersacademy.eu